

Sétatéri ünnep

Ünnep kezdődött Kolozsváron. A régi sétatéri színházban, amiben kinyaralta a melegebb hónapokban a komoly évadot a publikum, és amit már oly régóta Állami Magyar Színházként használnak, a horgáról leemelt gipszcímer alatti színpadon megjelentek középrangú román és magyar kulturális személyiségek megnyitni a kolozsvári állandó színjátszás 200. évfordulóját. 1792. december 17-én az akkori Szén utcában, a mostani Napoca – korábban: Jókai – utcában gróf Rhédey Mihályné (báró Bánffy Terézia) úgynevezett láncos házának emeleti báltermében hat elszánt ifjú, három nőszemély, három férfiú színházat kezd adni magyar nyelven. A bái szalában 1790/91 telén Rosztkok és Steinhardt német szintársulata már játszott. Rhédeiné egy esztendőre ingyen a magyar színészeknek átengedi emeleti termét, átellenben a mostani Continentál Szállóval, a régi New Yorkkal.

Színre vonulnak a szónokok. Szembefordulnak az ünnepi nézőtérrel. Hosszadalmas néma feszengés, se dal, se szó. A televízió és a rádió két nyelven közvetíti az ünnepi estét. A tévéműsorhoz kell igazodnia a kétszáz évnek. Sok szép és okos szó elhangzott azután. Egy órát is tartottak a beszélők. Nem unatkoztam cseppet sem. Szellemalakok szóltak hozzám, a bökédélyű Tompa Sándor, vagy a fintorgón majesztétikus nagy jellemű Balázs Samu. Ok innen jöttek Pestre. *Dayka Margitot* látom, őt színpadi királynőként fogadta vissza több évtizedes távollétét követően a *Tóték* vendégszereplésén a helyi közönség. Fanyar mosollyal megjelenik kísértetként *Szentgyörgyi István* – színjátszástörténetünk Jászaihoz fogható legnagyobbja –, nem Tiborcként, hanem *A vén bakancs és fia* a huszár megfilmesítésében, amit a színház dicső korszakának színesze – rendezője – krónikása – igazgatója – *Janovics Jenő* irt Szigeti József vígjátékából és a becses színész *Fekete Mihály* rendezett (1918). Megjelenhetne persze *Déryné*től kezdve *Kovács Györgyig* színháztörté-

netünk megannyi fényes alakja, kinek-kinek azonban egyszemélyes a színháztörténete, azt hordozza-dédelgeti, az én kolozsvári kísértetem *Major*, a Téli rege vendégrendezője. *Bisztrai Mária* igazgatása idején vendégeskedett. *Bisztrai* most az ünnepi esten a nézőtér legelső sorában ül, egy vonalban a püspökökkel.

Tisztelegni mentünk a kolozsvári magyar színház évfordulójára. Fejet hajtani az egyetemes magyar színjátszás előtt. Kolozsvár dajkálta életre a magyar nyelvű színjátszást adományos bőkezűséggel és tágszívű érzékenységgel. A *jádzók* innen repültek ki, valahányszor elfogyott Erdélyben a pártoló kedv, és ide menekültek vissza, ha kudarc érte őket, vagy éhesek maradtak. A most elmúlóban lévő században a kolozsvári színészet többnyire Pestre pislogott szegény vidéki rokonként, holott a pesti színházak több hullámban is felölték az édes erdélyi eredményeket, elcsábítva, vagy beengedve tágabb hírnévre vágyó menekülőket. A kolozsvári színészet, persze, nem szegény rokonok gyülekezete. Itt szépen szól a nyelv a játsszók ajkán (ha annyira nem is, mint hisszük róluk). Itt eleven a színészi őseink tisztjét továbbcsepelelő apostoli elhivatottság. A színház szentségének szolgálata. A tiszta alázat. És a kiverző odaadás.

Kolozsvár ünnepel most. Ünnepli a kétszáz éves magyar nyelvű színjátszást. A polgármester nem él Kolozsvárott. Ő Cluj-Napoca polgármestere. Nem részese a világorökség részét képező színjátszásnak. Neki nem ünnep az Állami Magyar Színházban megtartott. Pedig a Fejér-testvérek kétszáz éve alapított színháza nemcsak a magyar színház ünnepe. Ünnepe a román színházműve-

1906-ban készült el a Kolozsvári Nemzeti Színház új épülete

szetnek is, amelyiknek sokat köszönhet Kolozsvár színházi népe serkentő hatásban és sokat köszönhet az erdélyi színjátszásnak a román színházi kultúra viszonylatoként.

Féloldalasan folyik az ünnep Kolozsvárt. Jóllehet, a bicentenárium az egész európai színház ünnepe. Nincs oly sok kétszáz éve folytonosan égő színházi oltár földrésznökön. A franciák nemzeti színháza – a Comédie – a másik legöregebb európai intézmény, ahol nemzedékről nemzedékre hagyományozódik az őrzés tisztessége.

Kolozsvár ünnepel most Európa színházai helyett is.

Ünnepelnek a nézők. Őket is illő megünnepelni. Eltartói és fenntartói kétszáz éve ennek a színháznak. Erről a színházról és eredményeiről szólva az erdem és érték másik fele mindig a nézőteret illeti meg.

A tizenegy napra méretezett ünnep első estjén a *Szentivánéji álom* került színre érzékeny előadásban, *Tompa Gábor* színigazgató figyelmes és gondolatoktól feszülő rendezésében. De a színpadi érzékenységhez hozzátársult a nézők érzékenysége, mohó szépségvágya, a botlásokat is elnéző szerelmes odaadása.

Az előkelő atyaszínészérett *László Gerő*, a méltóság-

let és jelmezek közt a finom közönség neveltetésére és tartózkodására is tapintattal figyelő erotika nem a hőkkenteni vágyás, pótszerként malackodó rendezői kivagyiság, hanem a színházi poézis érdekében működik.

Tompa rendezésének van egy szövegértelmező újdonsága: a „váltott gyermeket”, az indiai királyfiat, akinek birtoklásán összevész a tündérkirályi pár, a rendezés összevonja a Shakespeare-szövegekben csak Egy tündérnek jelölt szereplővel. A tündéri vita tárgya bekerül a drámai helyzet epicentrumába. Ezt a legénykét (*Pál Tibor*) hol megpofozzák, hol szerelmes erőszakkal ágyba cepelik, hol kilöknek onnan, hogy sajgó szívvel kuporogjon a földön: az előadás központi szereplőjévé válik. Miközben bájos tréfa és szerelmi bűbáj hatja át a kolozsvári nyárközépi álmodást, időnként főszereplővé téve, máskor margóra száműzött mellékszereplőként egy eleven, érző ember hányódik.

Az indiai királyfiat a nárszi összebékélés zengő elégedettségében váratlanul kivégzik.

Miként a darabzáró vers mondja: „*Két hétig legyen / Mulatság, dárídó...*”; A Mátyás-szobor körül a szél vígan lobogtatja a kék-sárga-piros zászlókat.

M. G. P.

*

Az erdélyi magyar nyelvű színjátszás 200 éves évfordulója alkalmából Kolozsvárott tartózkodó dr. *Andrásfalvy Bertalan* tárgyalásokat folytató a román kultuszminisztérium államtitkárával, *Rada Boroianuval*, valamint *Grigore Zancsal*, Kolozs megye prefektusával. A magyar miniszter a kisebbséget érintő általános kérdések mellett szóba hozta a közelmúlt kolozsvári eseményeit. Nevek és részletek említése nélkül az elvet igyekezett tisztázni, hogy értékelje a fejleményeket a román állami vezetés. A válaszból egyértelműen kiderült: nem azonosul a város vezetőinek szemléletével.

CASIO.